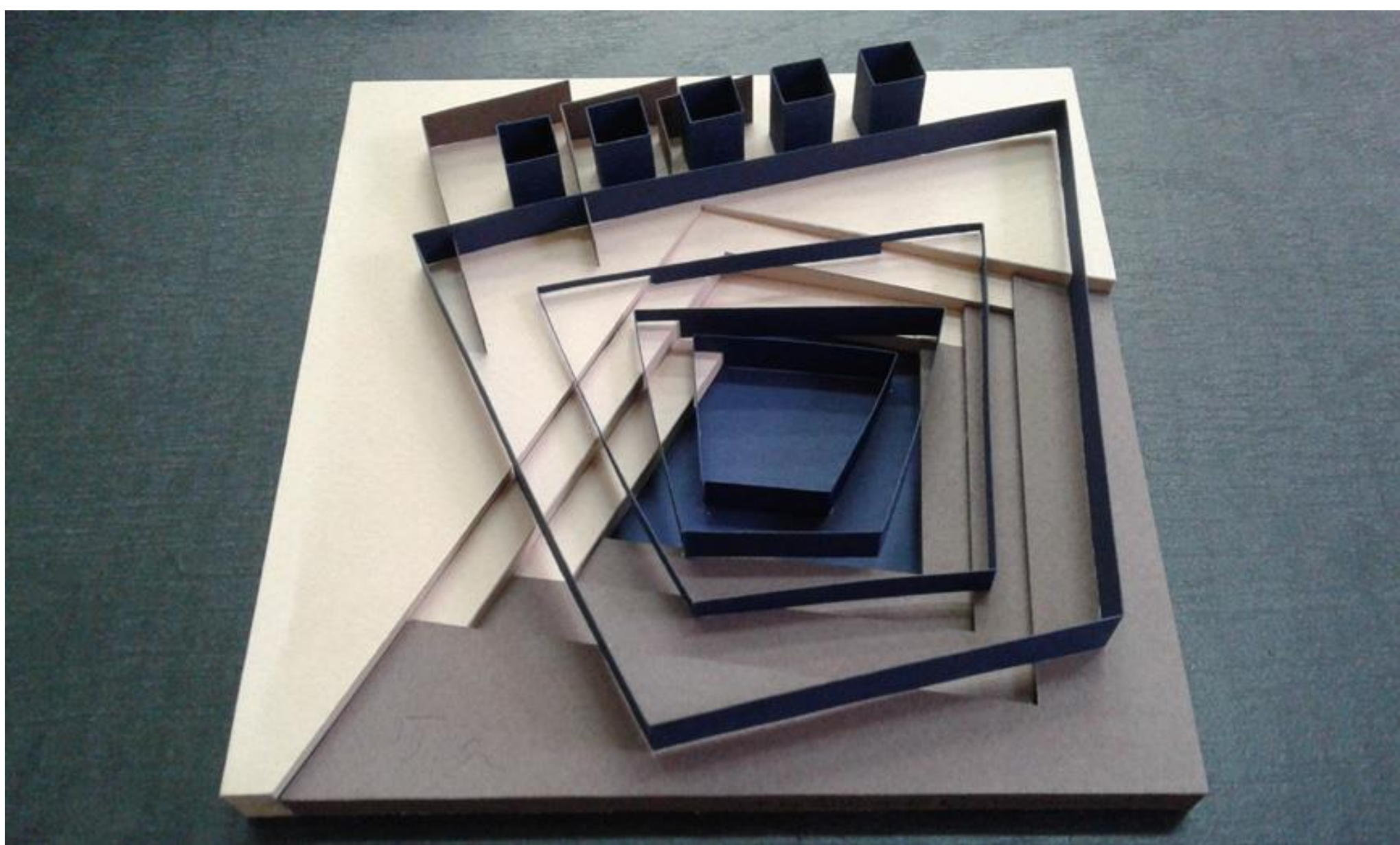
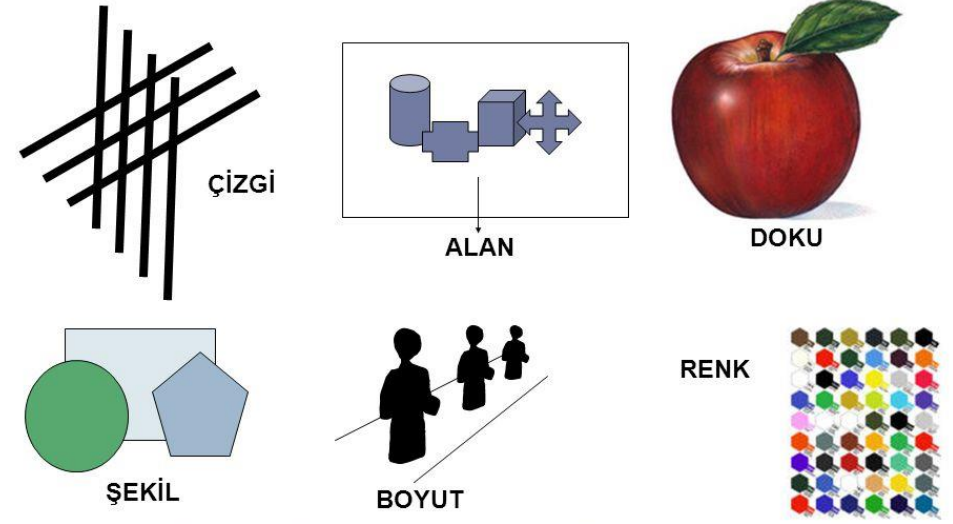

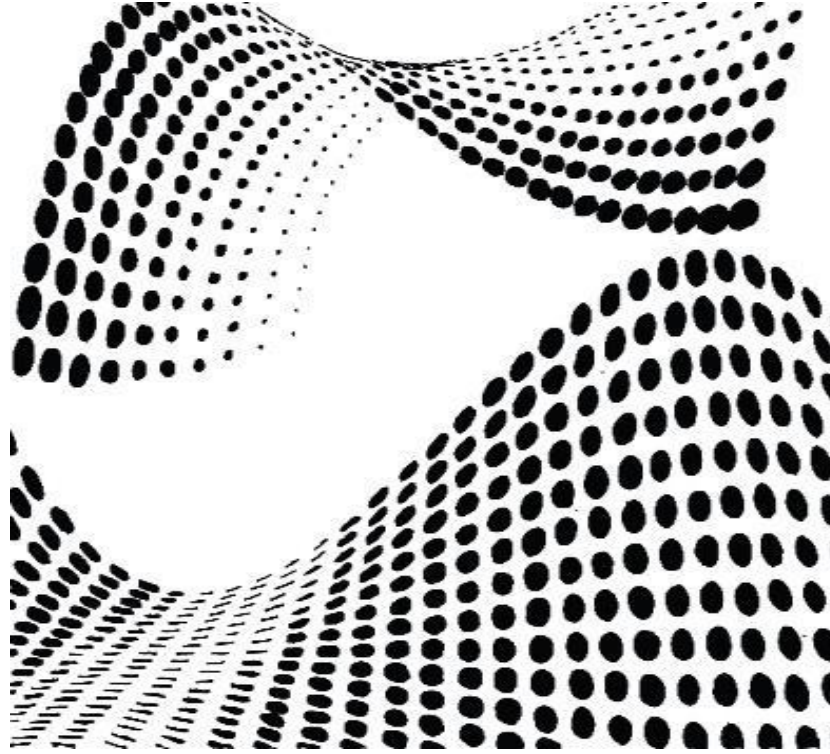
**KONU. 2. KOMPOZİSYON ÖĞELERİ VE İLKELERİ.
TEKRAR VE SİMMETRİ**

Tasarım Öğeleri

Kompozisyon unsurları şunlardan oluşur: nokta, çizgi, şekil, biçim (form), doku, desen, değer, ışık, renk ve alan (mekan). Kompozisyon ilkeleri i denge, birlik, hiyerarşi, oran-orantı, uygunluk, zıtlık (kontrast), tekrar (ritm), egemenlik (vurğu), hiyerarşi (koram), baskınlık ve bütünlük olarak bilinmektedir.

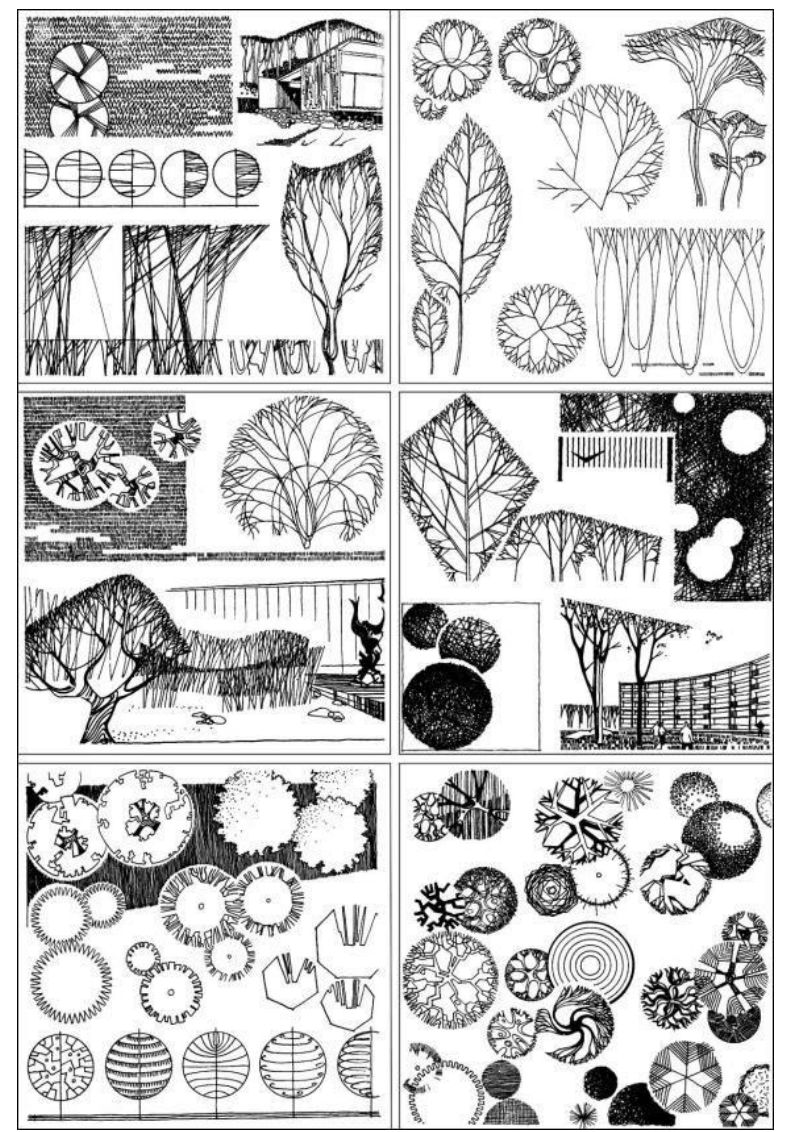
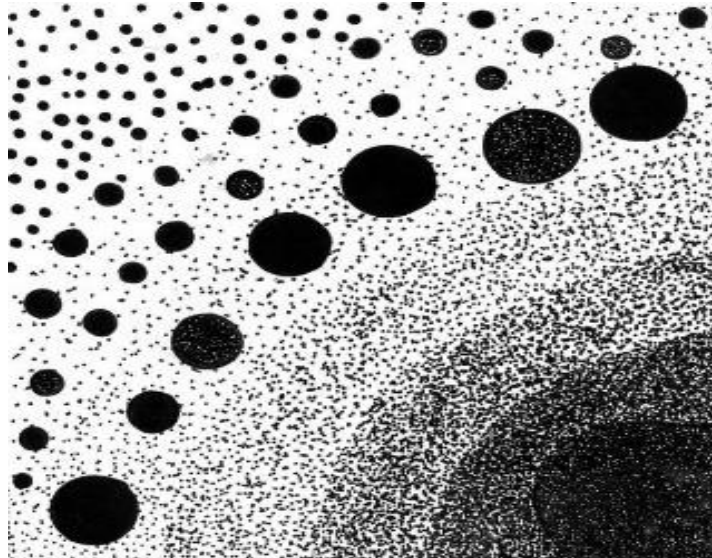
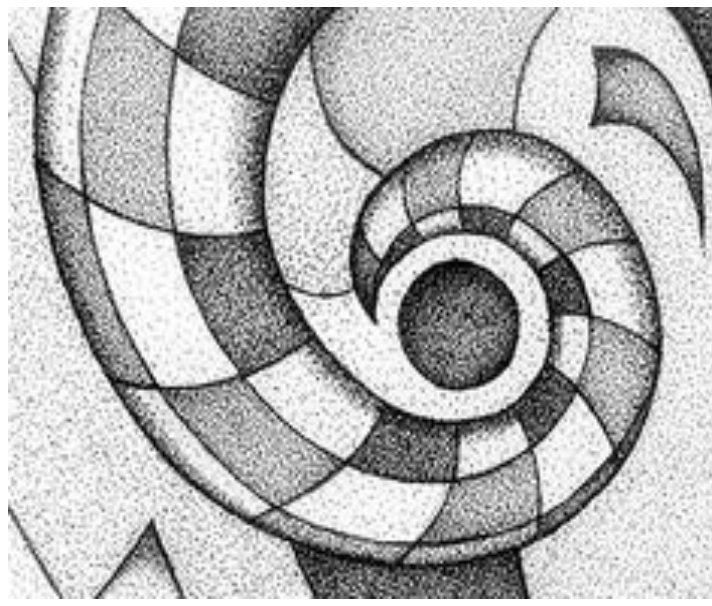
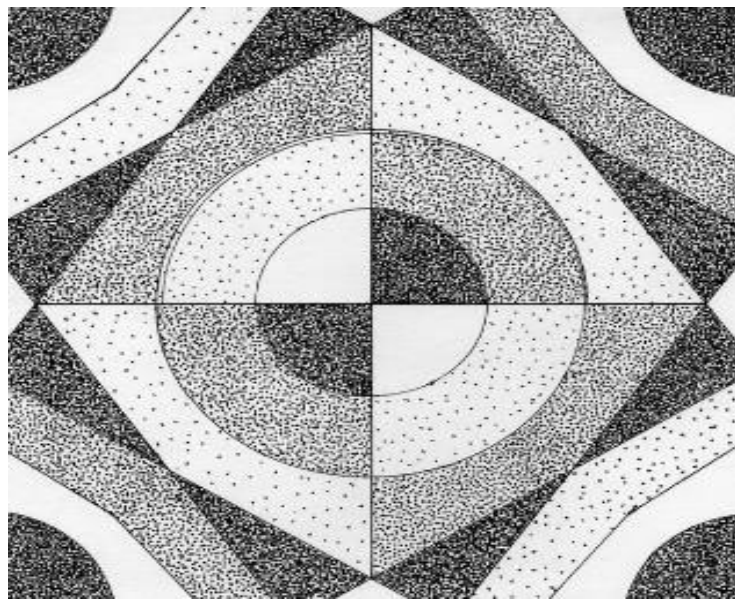

Nokta çalışma örnekleri

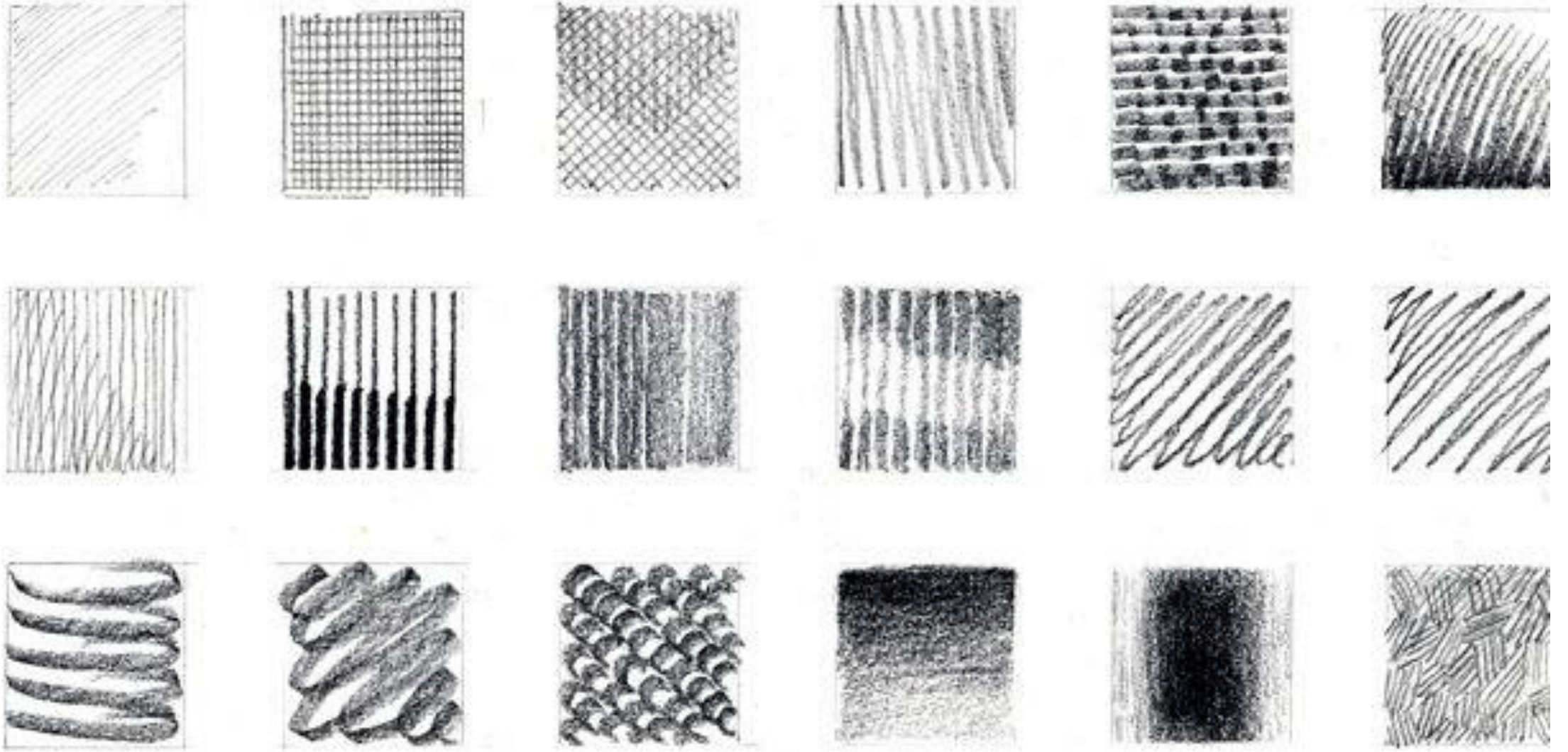
Görsel tasarım öğeleri, müzik notu

Nokta kompozisyon elemanlarının en önde gelenlerinden bir tanesidir. Büyük, küçük, planlı, dağınık, koyu açık ve başka birçok etkinlikte kullanılabilir. Nokta geometrik olarak iki çizginin kesişmesinden oluşur. Nokta dinamik bir sanat elemanıdır. , çeşitlenebilir, kompozisyonu oluştururken yanana gelişlerinde düz bir çizgiyi oluşturabilir. Dağınık olarak kullanıldığında açık ve orta tonlarda yüzeyler oluştururlar. Noktalar büyüdükçe ve sıklaştıkça açık tonlardan koyu tonlara geçişler başlar. Tek bir noktanın kağıt üzerinde ki etkisi bizde durgunluk etkisi uyandırır. Tek başına boyutsuz gibi görünen noktalar büyüdükçe bir boyut oluşturabildikleri gibi yan yana gelerek çizgi ve yüzeyleri meydana getirebilirler. Noktaların yüzey üzerinde sıklaşıp seyrekleşmesi ışık gölge etkisi uyandırır. Bir merkezden kenarlara doğru yayılan noktalar dağılma etkisi uyandırırken, merkezden toplanmaları toplama etkisi uyandırır.

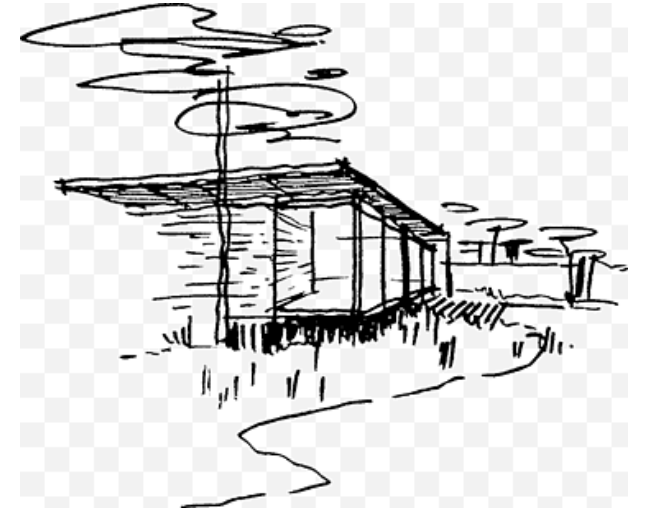
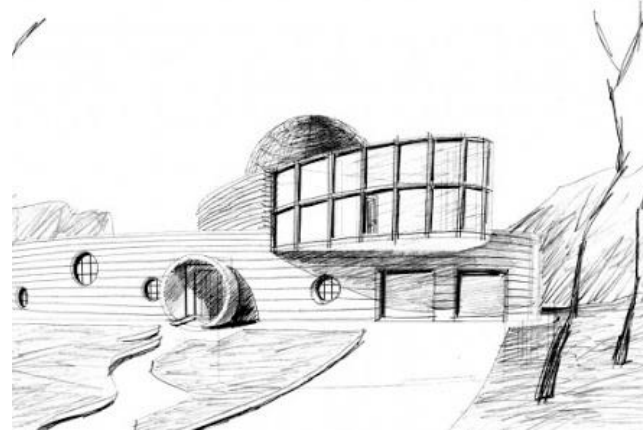
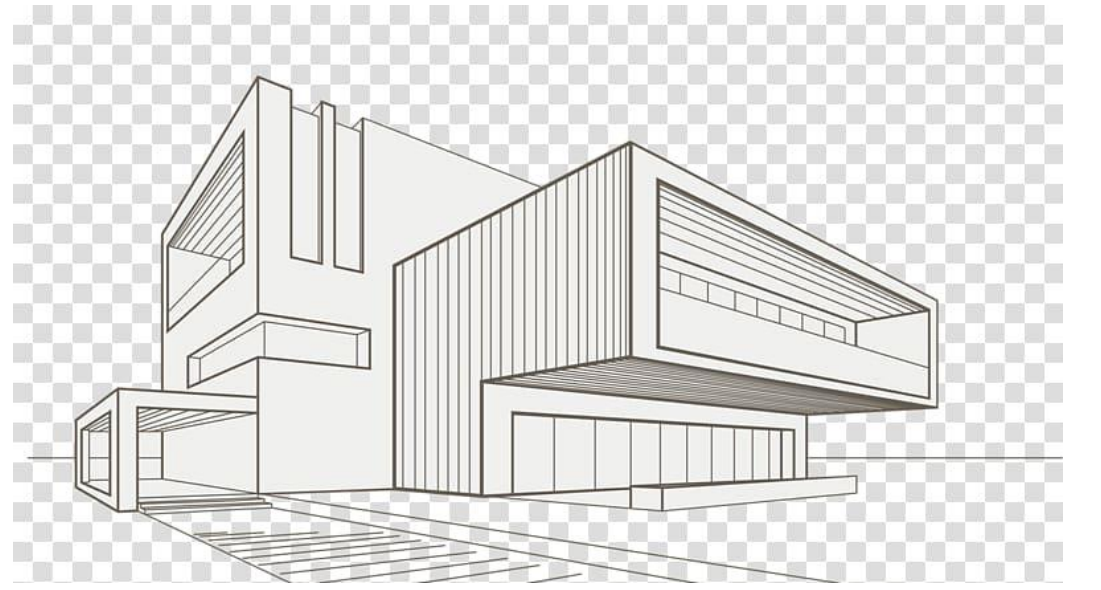

Nokta çalışma örnekleri

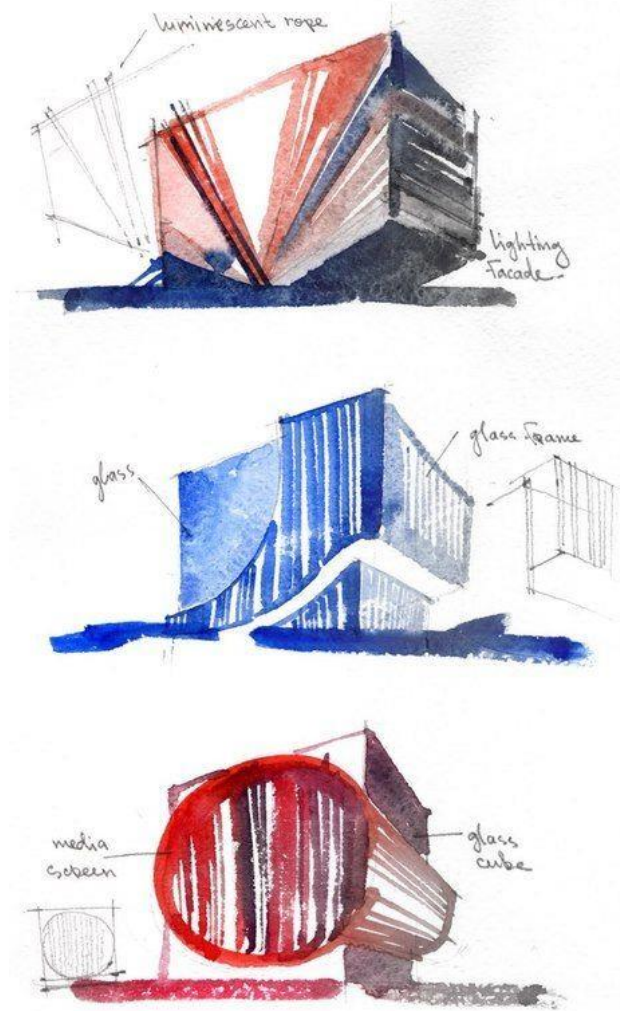
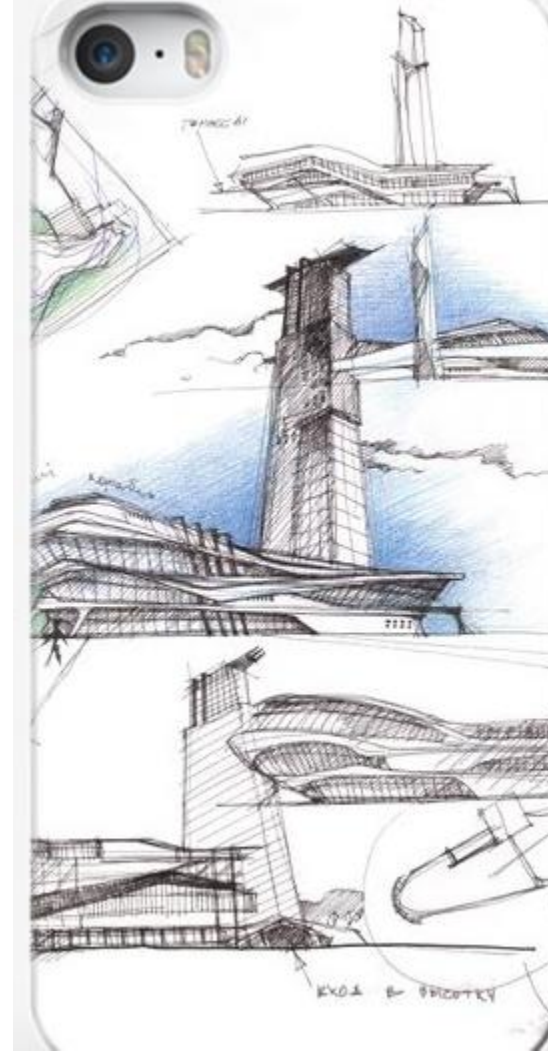
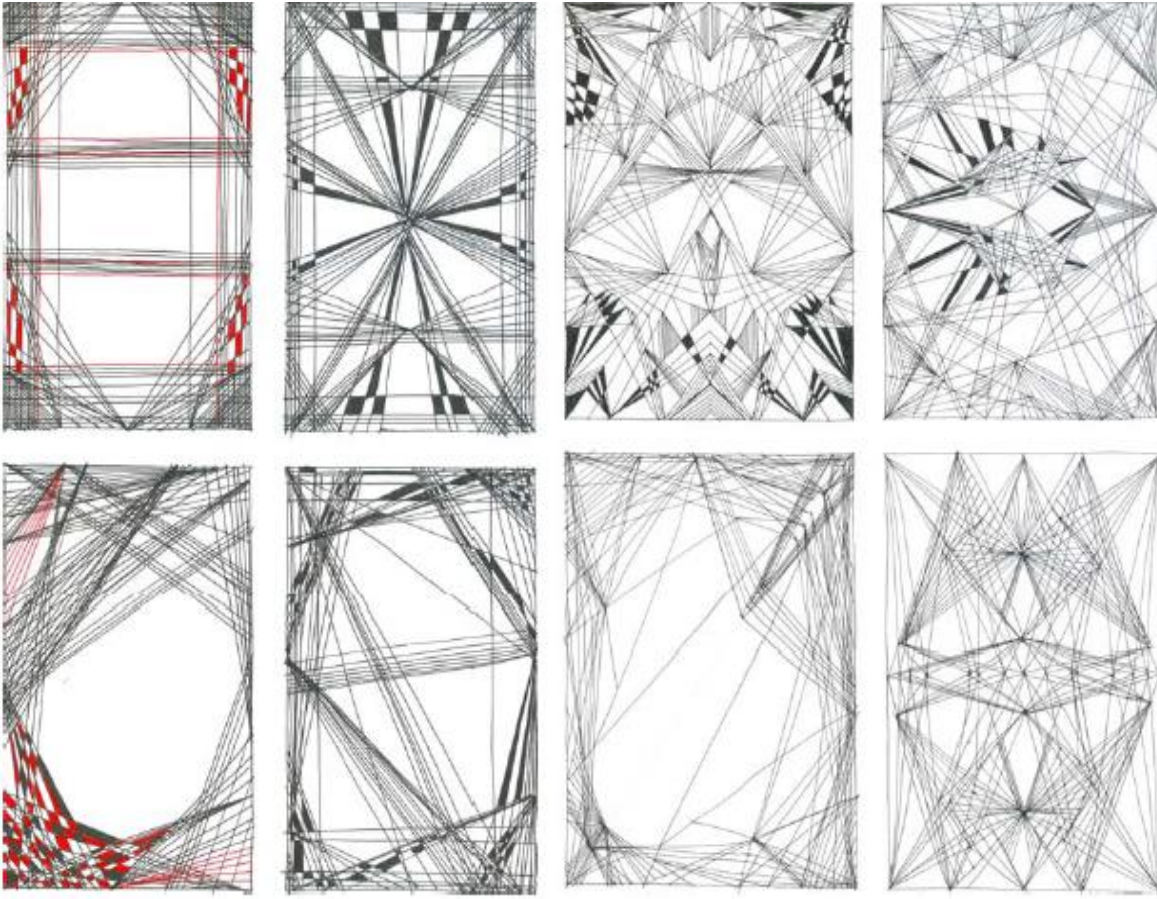
Noktaların sayıca artışı ve noktalar arasındaki sık-seyrek ilişkisi ile düz bir alan üzerindeki anlamları, imge ve kavram-laşmaya dönüşür. Bu düz alan artık düz olmaktan çıkmıştır. Bu alan üzerindeki şekil algısı, ışık-gölge, derinlik ve doku olarak hissedilir. Çünkü noktalar arttığında ve noktalardan bir biçim oluşmaya başladığında yüzeyde bir hareketlenme, bir dinamizm ortaya çıkar ve göz sadece tek bir noktaya odaklanmak-tan çıkıp biçime odaklanmaya başlar.

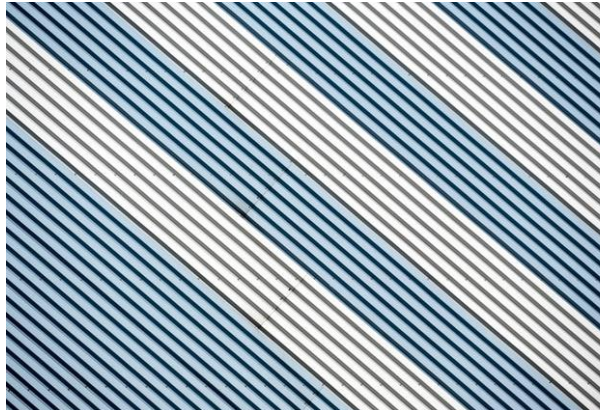
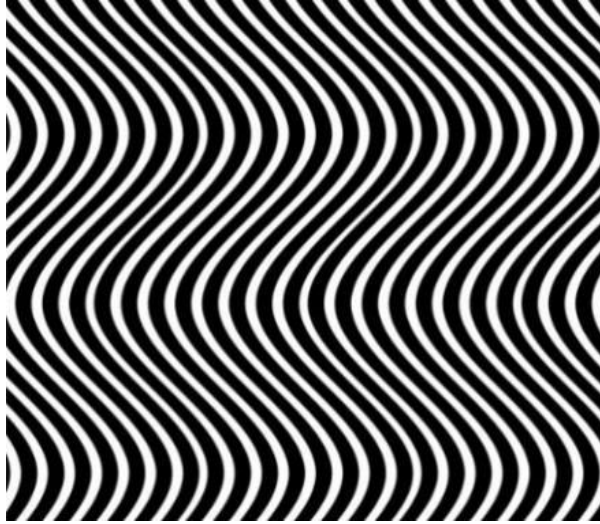
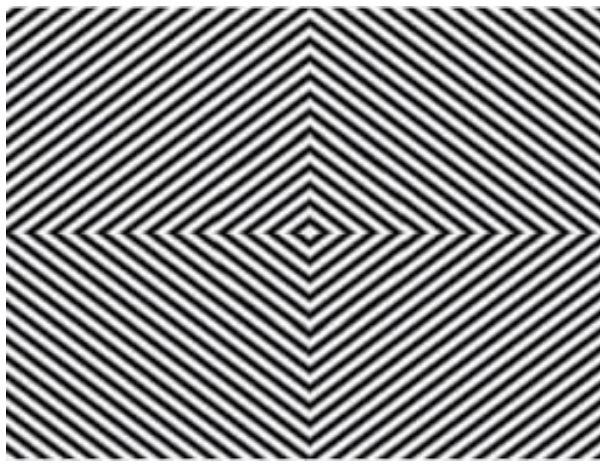
Çizgi, noktaların birleşiminden oluşan bir tasarım elemanıdır. Çizgi hareket eden bir nokta olup birbirine yakın olan iki ya da daha fazla noktanın birleşimidir. Aynı zamanda uzunluğu ve genişliği olan bir formdur. Görsel anlatımda kalın-ince, düz-eğri, kırık-kavisli, kesikli gibi çeşitli çizgiler kullanılmaktadır. Görsel açıdan çizgi, yatay, dikey ya da diyagonal olarak kullanılmaktadır. Çizgi düz ya da kıvrımlı, kalın ya da ince, sürekli ya da kesik, grenli yada keskin özelliklere sahip olabilir.

Genişliği ve uzunluğu ne olursa olsun eğer bir şey çizgi etkisi yapıyor, çizgisel bir özellik gösterebiliyorsa o şey, o tasarım içinde bir çizgi rolü oynuyor demektir. Çizgilerin gösterdikleri biçim farkları dolayısıyla etkileri birbirinden farklıdır. Çizgi, gergin veya yumuşak, kesin veya kararsız, zarif veya pürüzlü olsun, onun uzunluk ve genişlik oranı, çizimi ve süreklilik derecesini algılamamıza göre saptanır.

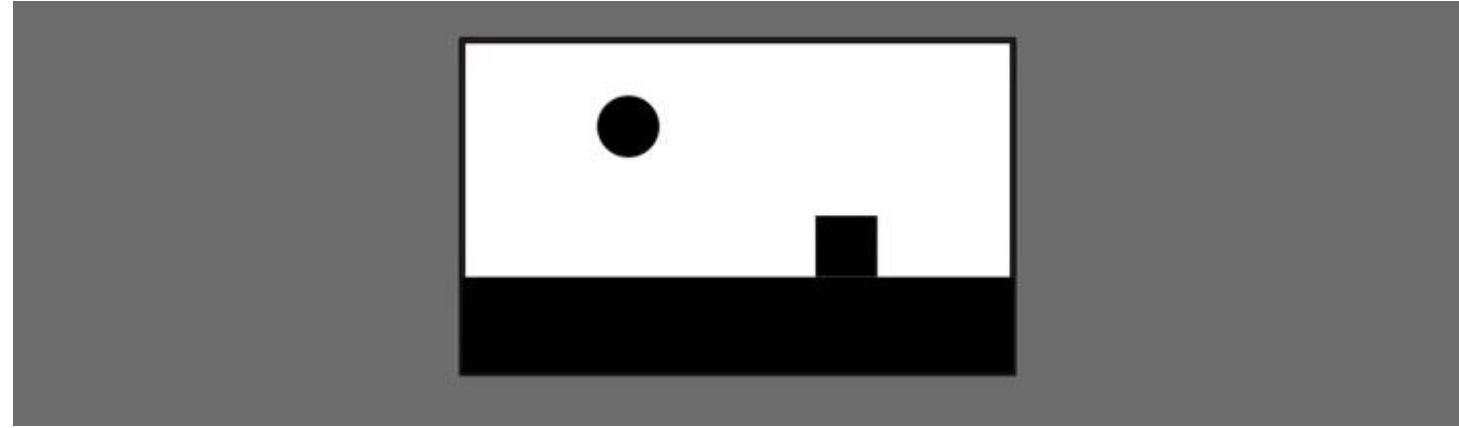
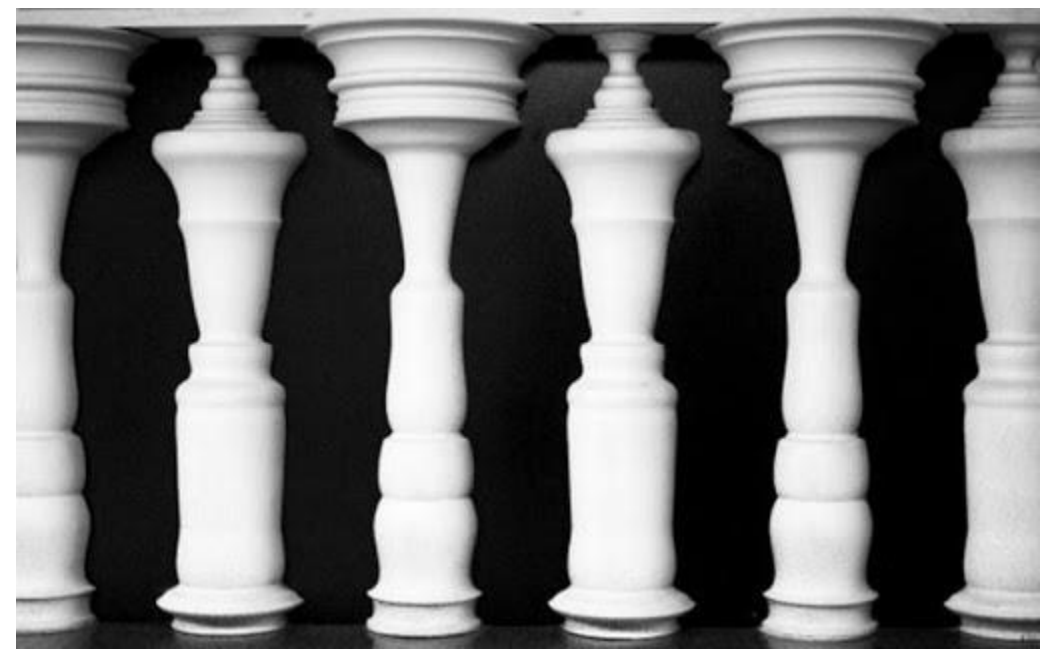
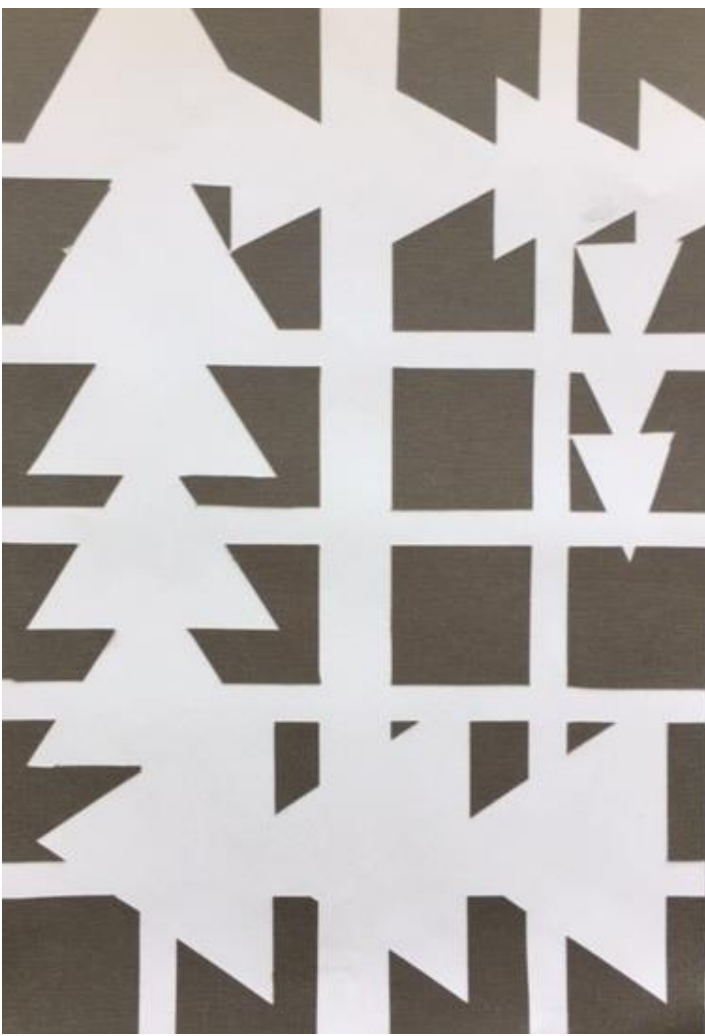

Çizgi tek başına veya diğer çizgilerle ya da yüzeylerle kombinasyonlar oluşturarak; organize olabilir. Dokulaşabilir. Göze rehberlik eder. Hareketi görselleştirir. Anlatım, konu, tema oluşturabilir. Çizgiler farklı keyfiyette olabilir; kıvrımlı – düz, ince-kalın, hafif-keskin, dağınık-kontrollü. Çizgilerin farklı nitelikleri farklı anlamlar veya duyguları yansıtabilir: kıvrımlı bir çizginin doğal ve canlılık imgesi vereceği gibi dümdüz ve kırık çizgiler insan yapımı ve mekanik bir duygu verebilir.

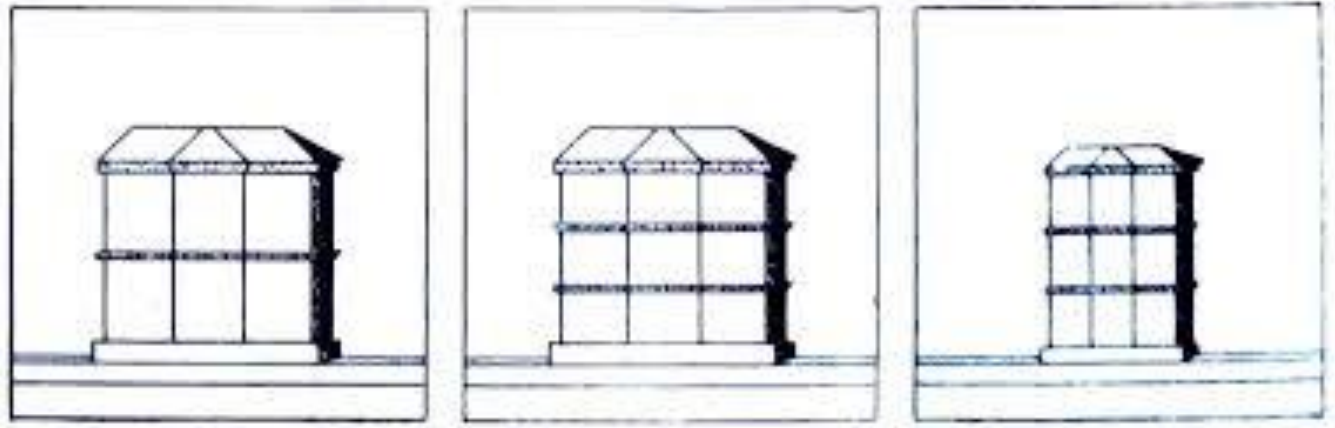
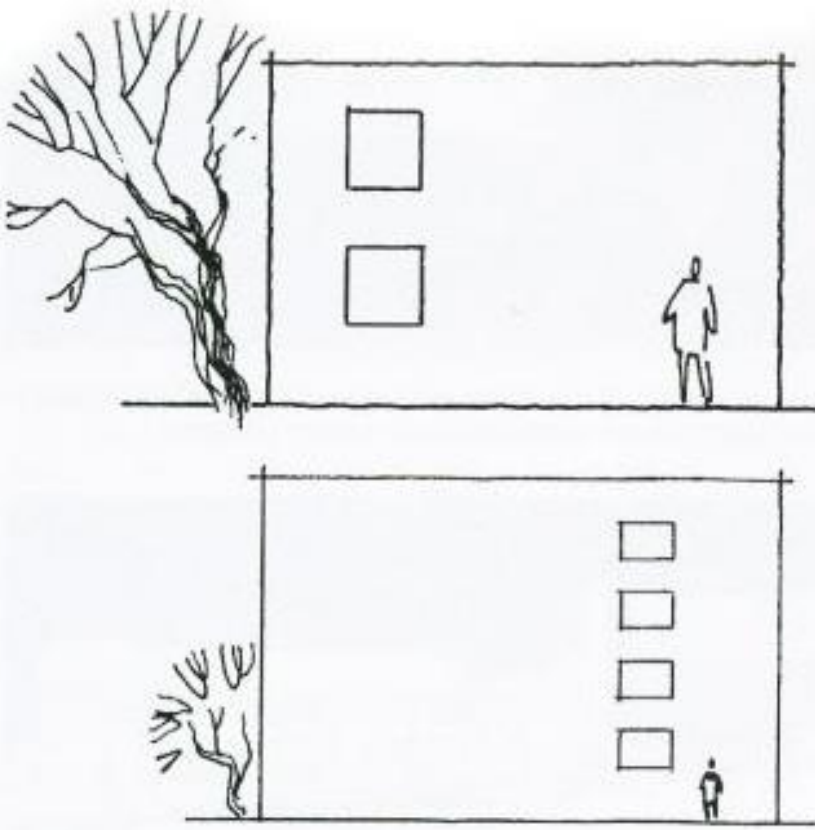
Düz çizgilerin statik etkisine karşılık eğri çizgileri arttıkça dinamizm ve hareket duygusu uyandırır. Dikey ve yatay çizgilerin durgunluk, eğri çizgiler dinamizm, hareket duygusu uyandırır. Bir çizgi ne kadar eğilip bükülürse, tıpkı deniz dalgaları gibi o nispette canlılık, kıpırdanma duygusu uyandırır. Çizgi kendi etrafından bükülerek bir takım dalgalı yüzeyler yaratabilir. Bütün bu hareketler gözü oylar. Bu gidiş ritmik bir karakter aldığından çoğu kez göze hoş gelen bir oluşum elde edilir. Çizgi yön değiştirmelerde heyecan, hayret ve tereddüt uyandırır, kararsızlık yaratır.

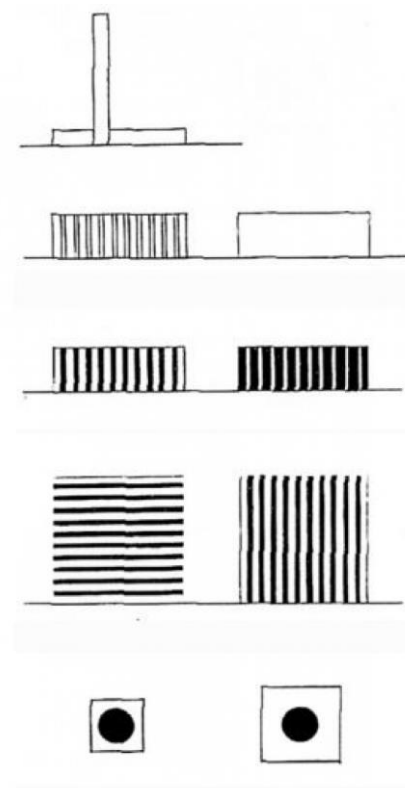
Şekil - Zemin ilişkileri

Şekil bir yüzey üzerine yaratılan iki boyutlu biçime denir. Farklı şekiller bir araya gelerek anlamlı bir bütün oluşturabilmektedirler. Şekiller kimi zaman herhangi bir cismin sadece kenar çizgileriyle görüntülenmesinde kullanılırlar. Bunu siluet olarak ifade etmek de mümkündür. Şekiller, siluet gibi detaylı olmayan kavramların ifade edilmesinde kullanılabildiği gibi mimari çizimlerde görülen karmaşık yapıları da meydana getirebilmektedirler. Şekiller kimi zaman herhangi bir cismin sadece kenar çizgileri ile görüntülenmesinde kullanılırlar. Bunu siluet olarak ifade etmek de mümkündür.

Ölçüde yakınlık ve uzaklık

ÖLÇÜ (BOYUT)

a)

b)

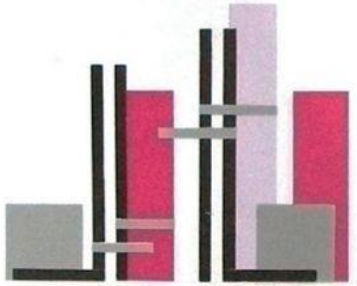
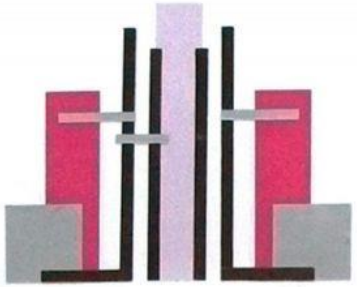
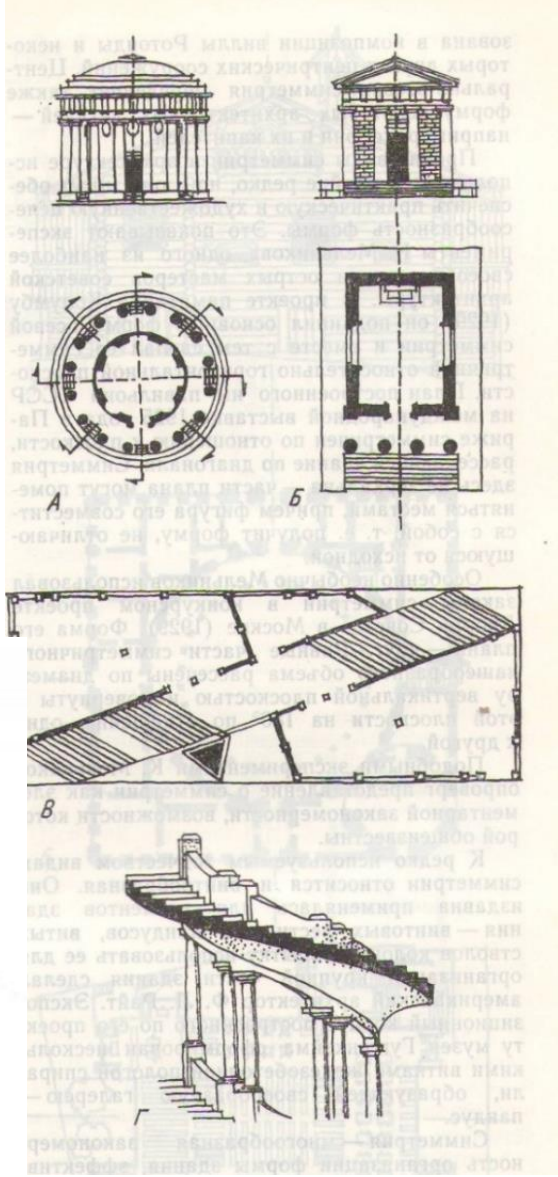
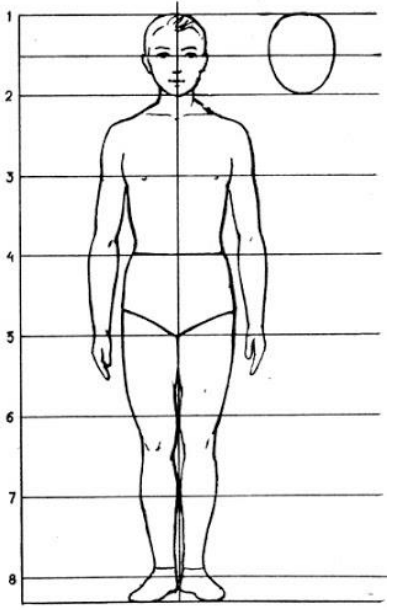

B)

r)

Ölçü (Boyut). Genel olarak var olanın biçimlendirilmesidir. Doğadaki nesneler titiz bir boyut ilişkisi içindedir. Her tasarım ögesinin boyutu işlevsel açıdan, malzeme açısından, çevreyle olan ilişkisi açısından belirlenir. Tasarım boyutlamasında insan boyutu şarttır. Yaşamda her şey insan boyutuna göre ayarlanmıştır. Bir kompozisyon daima değişik ve belirli ölçülere sahip görsel unsurların bir araya gelmesiyle oluşur. Tasarımcılar, mimarlar hiyerarşiyi hesaplayarak yani bir kompozisyondaki en önemli unsuru belirleyerek işe başlar. Mimarın en ön planda vurgulamak istediğinden en arka plana kadar kademeli şekilde sıralanan bir sistem olarak da yorumlayabiliriz. Bir görsel unsurun tasarım içindeki diğer unsurlarla kurduğu oran-tısal ilişkiler, algı ve iletişimi doğrudan etkiler.

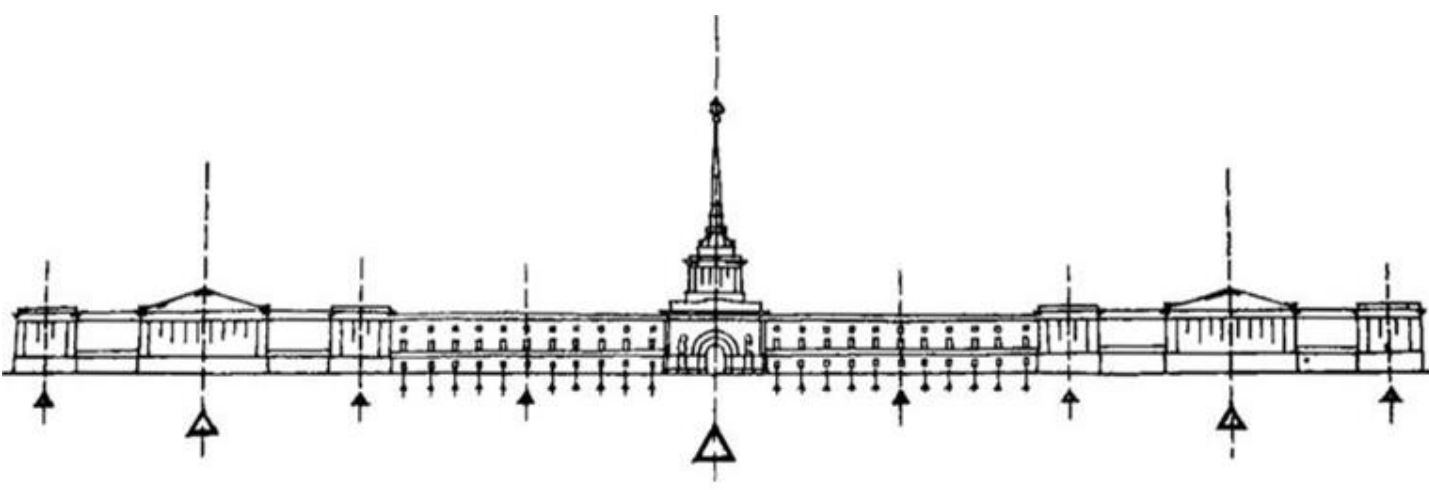

DENGE

Denge (Balans). Bir kompozisyon prensibi olarak denge, tasarımı oluşturan parçaların estetik bir biçimde yerleştirilmesidir. Bu yüzden denge, kompozisyon temel prensiplerinden biridir. Görme dengesi önemlidir çünkü birlik, düzen ve denge duygusu sağlar. Tam ve uyumlu hissetmek için tasarımınızın görsel olarak “bir arada tutulması” gerekiyor. Bir kompozisyon iki farklı denge sistemi içinde düzenlenebilir. Bunlar “**simetrik denge**” ve “**asimetrik denge**”dir.

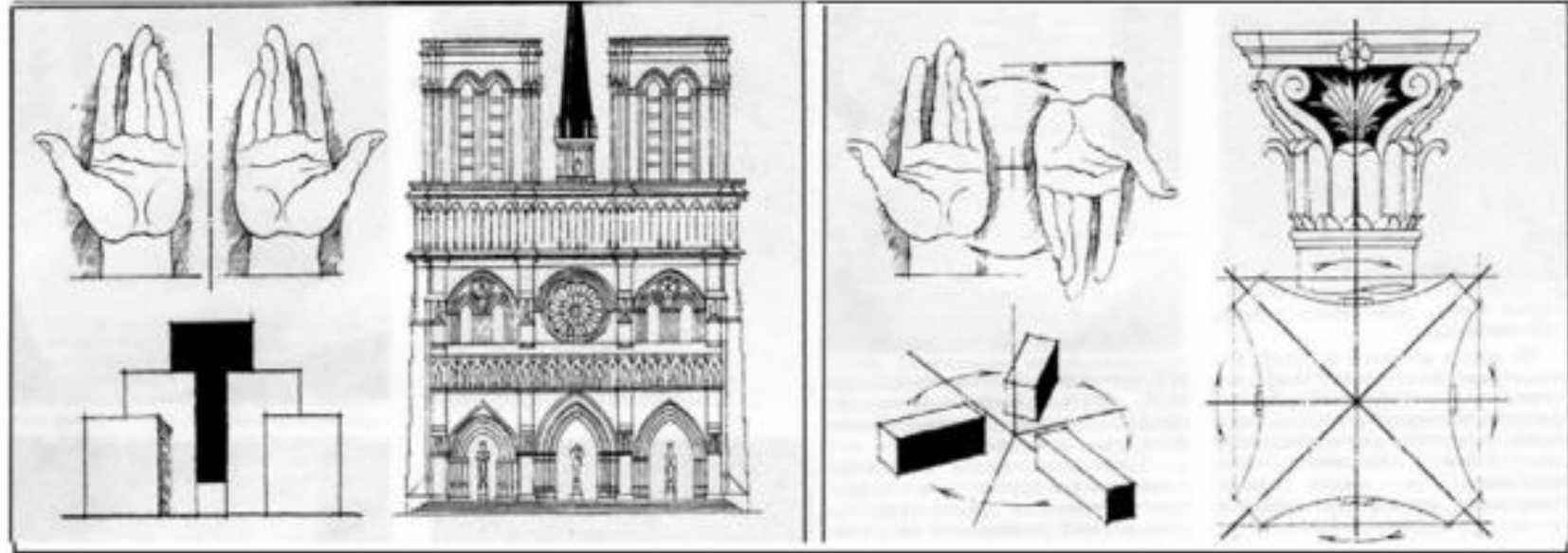
Simetrik Denge

Hayali bir çizgi ya da düzlemle ayrılmış iki yönlü biçim benzerliği de simetri olarak tanımlanır. Doğada birçok simetrik biçimle karşılaşırız. İnsan gövdesi ve insan yüzü simetrinin en yakınımızdaki örnekleridir.

Simetrik Denge

Diğer yandan simetri, dürüstlük ve saygınlığın psikolojik simgesidir. Simetrik dengeye dayalı kompozisyonlar, daha güvenilir olmaları nedeniyle grafik tasarımlarında amatör tasarımcıları tarafından sıkça kullanılır.

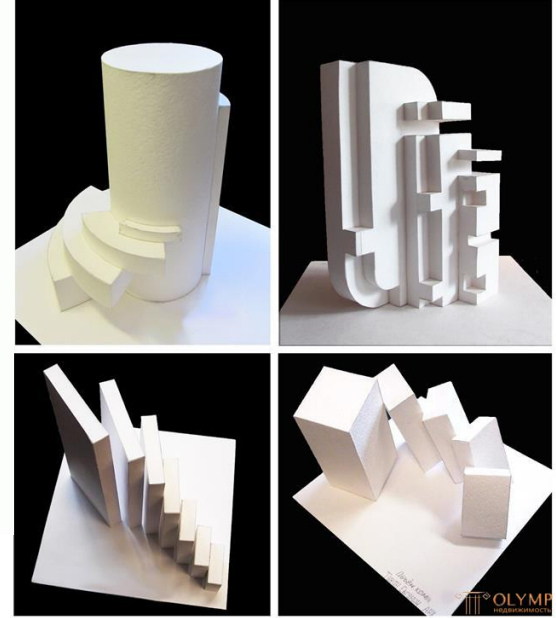
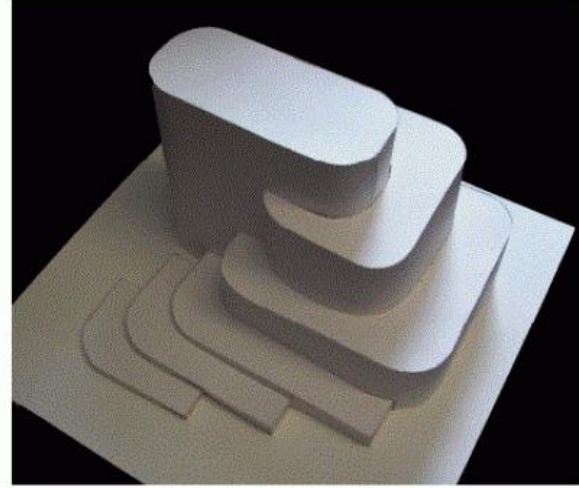
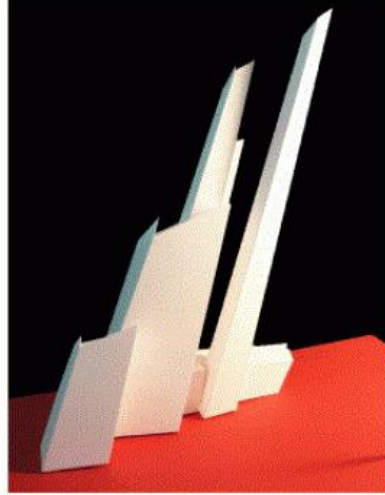
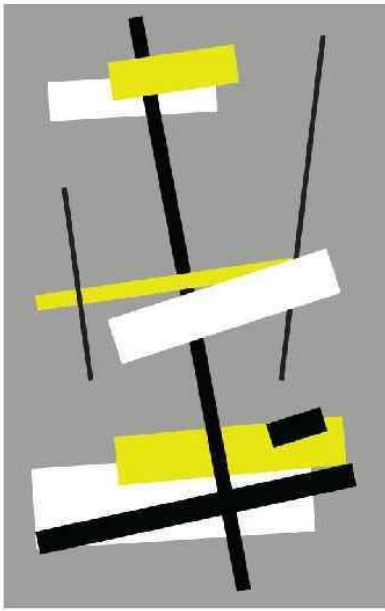
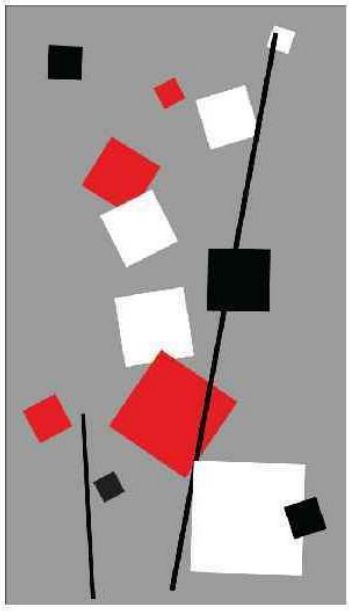
Asimetrik Denge

Asimetrik Denge

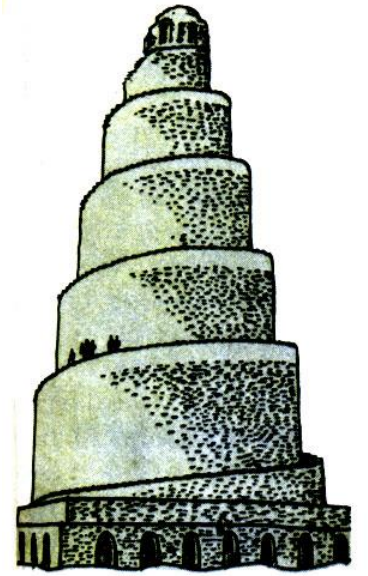
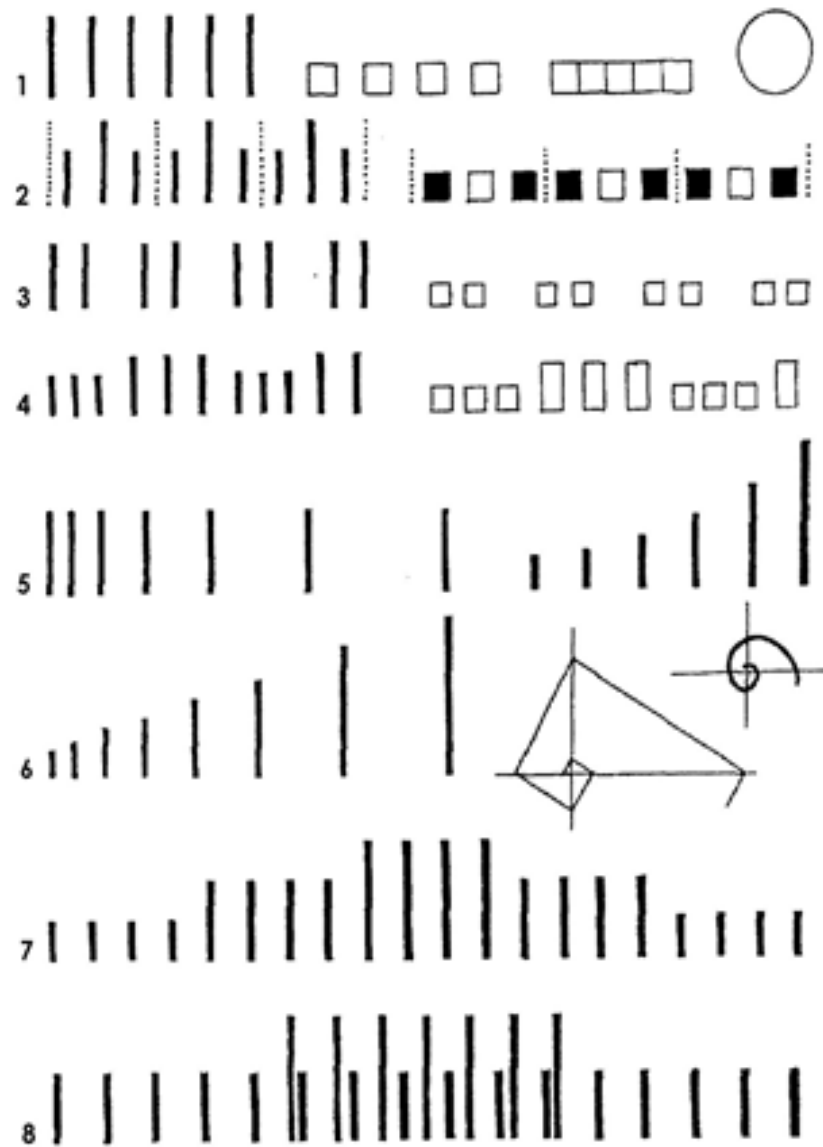
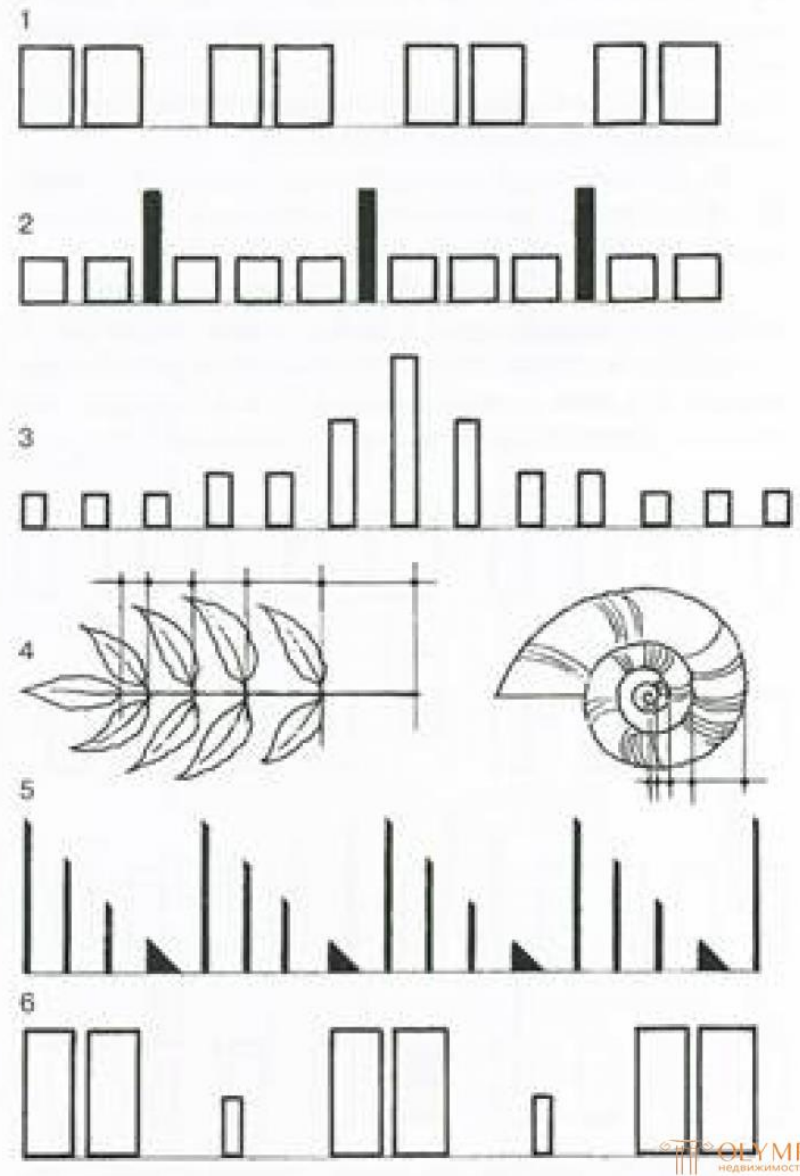
Simetrik dengede olduğu gibi asimetrik dengede de bir optik ağırlık merkezi vardır. Ama bu merkez, geometrik merkezden farklı bir konumdadır. Asimetrik düzenlemenin başarısı, cesur ve sorgulayıcı olmasına bağlıdır. Başka bir deyişle asimetrik denge dışavurumcu ve ne kadar formüllerle anlatılmaya kalkılırsa da duygu hareketini çoşturan bir yapıdır.

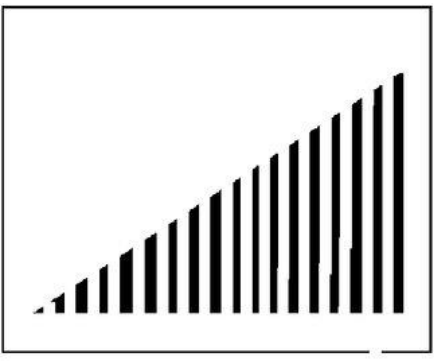

Asimetrik Denge

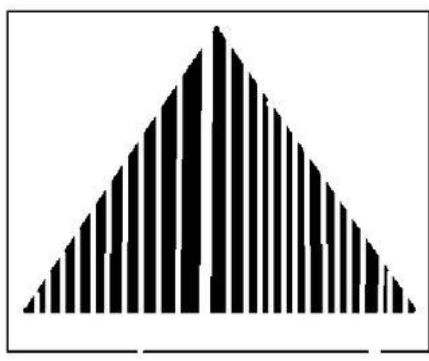
Simetride durağanlık ve kasılma, asimetride ise hareket ve gevşeme duygusu vardır. Birinde düzen ve kural, diğerinde keyfilik egemendir. Daha genel bir anlatımla; simetri katılık ve sınırlılığını, asimetri ise hayatı, eğlenceyi ve özgürlüğü simgeler. Gerek simetrik, gerekse asimetrik düzenlemelerle oldukça etkileyici sonuçlar elde etmek mümkündür. Sanatçı, oluşturduğu kompozisyonlarda optik ağırlıklara sahip unsurları belirli dengeler içinde biraraya getirir.

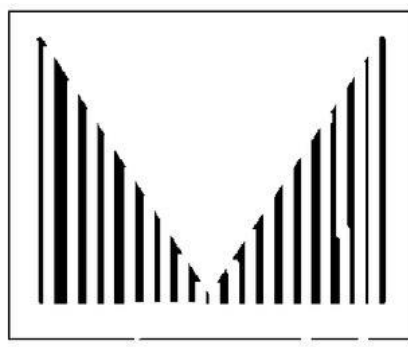
Bir ögenin aynen ya da yakın değer olarak birden fazla kullanılması tekrarı meydana getirir. Tekrar ilkesi üç çeşittir. **Tam tekrar** **Tekrar Aralıklı tekrar.** **Tam tekrar** Cisim ya da biçimlerin ölçü, biçim, renk, değer ve dokularının tam anlamı ile aynı olması ve bunların eşit aralıklarla aynı yönde kullanılmasıdır.

Böyüyen tekrar

Böyüyüb-küçülen tekrar

Azalan-çoşalan tekrar

Genişlenen tekrar

Ensizleşen-Genişlenen tekrar **Genişlenen-daralan tekrar**

Tekrar Cisim ya da biçimlerin ölçü, biçim, renk, değer ve dokularının tam anlamı ile aynı olması fakat aralık ya da yönlerinin farklı kullanılmasıdır. **Aralıklı tekrar** Birden fazla motif, biçim ya da cisim belirli aralıklarla birbiri ardınca kullanıldığında aralıklı tekrar oluşur.

- Herhangi iki eleman arasındaki uzaklığa aralık (interval) denir.

